

Muintir Mhic Phiarais

Fearghas Mac Lochlainn

Ba sin-seanuncaileachaí liom iad Pádraig Mac Piarais, duine de cheannairí Éirí Amach na bCásca i 1916, agus a dheartháir Willie (Liam Mac Piarais) a cuireadh chun báis freisin i bPríosún Chill Mhaighneáin sa mbliain 1916. Ba údar mór bróid dhúinn an gaol seo agus muid ag fás aníos i mBaile Átha Cliath.

James Pearse ab ainm d'athair na bPiarsach. Phós sé sin Emily Fox. Bhí beirt chlainne orthu – James agus Emily Pearse. Ba í Emily Pearse mo shin-seanmháthair. Cailleadh Emily Fox go hóg agus phós James Pearse arís. Phós sé Margaret Brady. Bhí ceathrar clainne orthu – Margaret, Pádraig, Willie, agus Mary Brigid.

Phós mo shin-seanathair, Ailfrid (Ignatius) Mac Lochlainn, Emily Pearse, leasdeirfiúr na bPiarsach cáiliúil. Bhí clann orthu sin – Ailfrid (Vincent) Mac Lochlainn, Margaret agus Emily eile.

Tar éis roinnt blianta d'imigh Ailfrid Ignatius Mac Lochlainn go Meiriceá agus chúns a bhí sé imithe chuaigh Emily Pearse agus an triúr gasúr ar ais abhaile go teach na bPiarsach. Dá bhrí sin, chaith mo Dheaido (Ailfrid Vincent Mac Lochlainn) go leor dá óige i gcomhlúadar na bPiarsach. Bhí sé ar an bhfoireann i Scoil Éinne agus is minic a d'fhan sé sa teach i Ros Muc in éineacht leis an bPiarsach.

Phós mo Dheaido, Ailfrid Vincent Mac Lochlainn, Marcella Dowling (mo mhamó) agus bhí seachtar clainne orthu, mo Dheaido, Piaras Mac Lochlainn, ar an dara duine ba shine acu.

Ba údar mór mórtas dhúinn é agus muid ag fás aníos i mBaile Átha Cliath an dlúthcheangal a bhí againn leis na

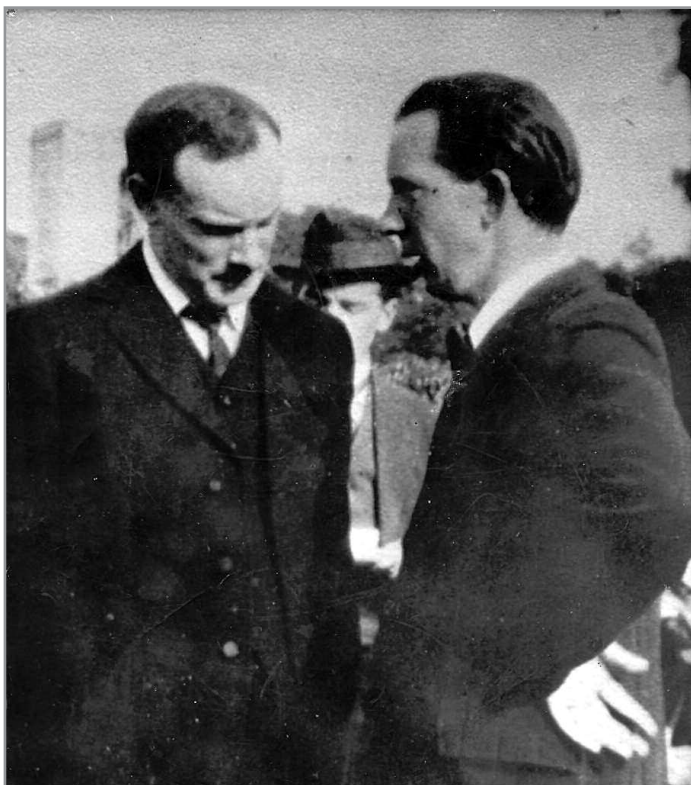
Pádraig Mac Piarais

Piarsaigh. Bhí pictiúr de theach an Phiarsaigh a phéinteáil mo Dheaido crochta ar an mballa. Bhí an grianghraf cáiliúil den bheirt dearthár, Pádraig agus Willie, a thóg mo Dheaido, crochta sa seomra suite. Bhí cóip d'Fhorógra na Cásca i bhfráma taobh istigh de dhoras an tí.

Bhí dlúthbhaint ag mo Dheaido le hathchóiriú Phríosún Chill Mhaighneáin a dearnadh go deonach go hiomlán, ó thús go deireadh. Is cuimhin liom i mo ghasúr a bheith ag spraoi thart ann sular osclaíodh don phobal é. Bhí dlúthbhaint aige le hathchóiriú Scoil Éanna freisin. Tógadh muide le Gaeilge i mBaile Átha Cliath, rud a bhí neamhghnách ag an am. Scríobh mo Dheaido dánta agus scéalta agus drámaí i nGaeilge, ach faraor cailleadh go hóg é agus gan é ach dhá bhliain le cois an leathchéid.

Bíonn díomá orm scaití nuair a fheicim go mbíonn daoine leithscéalach nó náireach faoin méid a thit amach in 1916. Dar liomsa, ba laochra dáiríre iad siúd a throid san Éirí Amach. Bhí fíis acu. Bhí mórtas ina gcroí. Bhí misneach acu. Sheas siad an fód le go mbeadh saoirse, cearta agus cothromaíocht ag an dream a tháinig ina ndiaidh. Thuig siad go maith gurb é an bás a bhí i ndán dóibh fhéin. Stop siad den troid nuair a chonaic siad go raibh gnáthmhuintir na cathrach nach raibh baint ná páirt acu leis an Éirí Amach dhá marú.

Na tréithe sin ar chreid na Piarsaigh iontu, mhair siad go láidir i m'athair agus d'fhéach sé leis na tréithe sin a thabhairt ar aghaidh dhúinne: An tírghrá. Grá don nádúr agus don dúlra. An charthanacht, an chothromaíocht, an ceart agus an chóir. Éire a bheith saor. Éire a bheith Gaelach. Grá don chultúr. Grá don litríocht, na scéalta, na hamhráin, an fhilíocht agus thar gach ní eile grá don teanga bheo. ○

Pádraig (ar chlé) agus a dheartháir Willie (ar dheis)

Amhrán 1916

Fearghas Mac Lochlainn

(Fonn: “The Manchester Martyrs” nó “God Save Ireland.”)

I naoi déag a sé déag
Ní raibh cearta ag na Gaeil
Bhí Sasana i gceannas ar an tír
Ní raibh sé ceart ná cóir
Agus thosaigh daoine ag gleo
Throid na hÓglaigh ar son Éire a bheith saor.

Curfá

*Ar son Éire a bheith gaelach
Ar son Éire a bheith saor
Throideadar faoi Cháisc
Agus cuireadh iad chun báis
Mar gur throid siad ar son Éire a bheith saor.*

I lár an bhaile mhóir
Ar bharr an GPO
Chroch siad bratach uaine, bán is buí
Bíodh síocháin agus meas
Ó thuaidh agus ó dheas
Mar sin é a chiallaíonn uaine, bán is buí.

Bhí an Píarsach ar an tsráid
Agus d’fhógair sé go hard
Poblacht a bheadh cothrom agus saor;
Bheadh athrú ar an scéal
Bheadh cearta ag na Gaeil
Is bheadh saoirse ag an tír seo anois arís.

Cuimhneoidh muid go brách
Ar na laochra seo a fuair bás
Ag iarraidh saoirse a bhaint amach dhá dtír;
Mar d’iocadar go daor
Le go mbeadh muid saor
Bhí misneach agus mórtas ina gcroí.

Is fada liom an lá
Go mbeidh saoirse i chuile cheard,
Beidh síocháin agus sonas, thoir is thiar.
Is le cúnamh Dé go luath
Beidh saoirse againn ó thuaidh,
Is beidh náisiún aontaithe againn faoi dheireadh thiar.

Fearghas Mac Lochlainn ag aithris a dháin do ghasúir Scoil Sailearna